

RIHARD JAKOPIČ: KOMPOZIČNA ŠTUDIJA ZA DESNO STRAN SLIKE NA OBOKU MESTNE HIŠE
NA AHACLJEVI CESTI V LJUBLJANI

Horatijevo naziranje je naletelo v sodobni kritiki na strasten odpor. Že ko sta Lucretius in Cicero poskušala filozofskemu jeziku ustvariti popolnejšo terminologijo, se je oglasila nemara da v zvezi s preporodom attikisma struja ozkosrčnih puristov, ki so si osvojili za geslo stavke iz Caesarjevega, tudi močno v puristični smeri orientiranega, gramatično polemičnega spisa *De analogia*, namreč *tamquam scopulum sic fugias inauditum atque insolens verbum* (Gell. I, 10); ti so kesneje z brezobzirno ostrostjo nastopali tudi proti predstavnikom modernega klasicizma, n. pr. Variju in Vergiliju, pa tudi Horatiju kajpak, rogajoč se njihovim jezikotvornim stremljenjem. Ob misli na to zlohotno nasprotovanje se pesnik razvname, češ, kako glupa pristranost, kratiti pravico do ustvarjanja novih izrazov nam, *malus auctor latinitatis*, komedijant Caecilius in njegov nič boljši literarni bratec Plautus pa sta smela po mili volji uvajati jezikovne novosti, ne da bi se bil kdo proti temu oglasil. Ne, sprejme pesnik odločno boj, slej kakor prej nam ostane pravica do ustvarjanja rekel, ki vsakokrat vtisne jim čas sodobnosti živo beležen. Ta pravica ni samovoljno prisvojena, temveč se opira na prirodno nujnost. Mnogo je besed, ki sčasoma zastare in odmrjejo kakor listje v jeseni; in kakor se mora listje spomladi obnoviti, tako je treba tudi odmrle besede nadomestiti z novimi, ali da povem domačega isto z besedami modernega pisca o modernem jezikovnem tvorcu: *Es ist sein (= des Schreibers) gutes Recht, nach neuen Ausdrücken für alte Begriffe zu suchen, umso mehr, als ja die Farben der Begriffswelt sich mit den Menschengeschlechtern immer ein wenig ändern* (Engel).

Stihi 75—85. — Po nekoliko temperamentnem nastopu proti omejeni opakosti puristov se vrne pesnik v mirni ton objektivnega razlagatelja ter oriše historični razvoj metra, ki je glavni nosilec pesniškega jezika. *Metrum*, pravi, se je po raznolčnosti pesniških snovi in vrst različno izoblikoval: tako je daktilski šesterec *κατ' ἑξοχήν* stih za herojski epos, distichon za votivne epigrame in elegije, jamska mera pa se prilaga literarni invektivni ter glumi in tragediji, tema med drugim zato, ker utegne najlaže preglasati *populares strepitus* v gledališču. Ta argument nam zveni v prvem trenutku nekoliko čudno. Horatius hoče reči, da je jamska mera najbolj podobna ritmu prozaičnega govora in zbog tega v šumotu, ki ga občinstvo — tudi v tragediji — neprostovoljno povzroča, najlaglje razumljiva: ne pozabimo pri tem južnega temperamenta in pa, da je bil tedanji naivni človek v gledališču bolj čuvstveno razgiban, soigravec nego mirno opazujoč, nad dejanjem stoječ, gledavec. (Moderni gledališčni strokovnjak Reinhardt še danes izrečno zahteva gledavčevo soigro, češ, *der Zuschauer muß mitspielen, wenn wirkliches Theater entstehen soll. Er trägt die Möglichkeit zu allen Leidenschaften, Schicksalen, Lebensformen in sich. Nichts Menschliches ist uns fremd. Wäre das nicht so, wir könnten andere Menschen nicht verstehen, weder im Leben noch in der Kunst.* N. Leipz. Ztg. Dez. 1928). Vsaka druga mera veže govorečega mnogo tesneje na določen ritem nego jamska, ne glede na to, da se n. pr. herojski heksameter ni govoril, temveč z napol pojočim glasom recitiral, zbog česar bi bil veliki množici še manj razumljiv. Govorljivost jamba je bila pač tudi vzrok,